

Verzorgende niveau 4: noodzaak!

Het beroep van ziekenverzorgende is al een groot aantal jaren oud. Vanaf 1963 bestaat de wet op de ziekenverzorging. Met de invoering van 'gekwalficeerd voor de toekomst' in 1997 is de ziekenverzorgende vervangen door de verzorgende IG (individuele gezondheidszorg). Daarmee is het een niveau 3 beroep geworden. Op zich een prima zaak. Immers een niveau 3 opleiding is een vakopleiding die opleidt voor het werk, in dit geval de gezondheidszorg. De verzorgende (en in het verleden de ziekenverzorgende) is werkzaam in de ouderenzorg. De verzorgende werkt hoofdzakelijk in verzorgingshuizen, verpleeghuizen en de thuiszorg. De verzorgende werkt met ouderen.

De laatste tien jaren zijn er ook andere beroepsbeoefenaren in de ouderenzorg gekomen. Met name valt daarbij te denken aan de helpende zorg en welzijn. Deze professional is een niveau 2 opgeleide, die vooral huishoudelijke zorg verleent en ondersteunende ADL-activiteiten. De professional blijft de verzorgende. In de afgelopen jaren is de ouderenzorg ingrijpend veranderd. De populatie van verzorgings- en verpleeghuizen, waar de meeste verzorgenden werkzaam zijn, is anders geworden. Decennia geleden kon je als gezonde 65-jarige nog in een verzorgingshuis gaan wonen. Het verzorgingshuis was vooral een woonvoorziening.

De laatste decennia is dat anders geworden. Je moet nu nogal wat mankeren om in een verzorgingshuis opgenomen (let op het woord!) te worden, laat staan om in een verpleeghuis opgenomen te worden. Indicatiecommissies bepalen of je in aanmerking komt voor het wonen en leven in een dergelijke instelling. En dat heeft het werk van de verzorgende ook anders gemaakt. De verzorgende wordt geconfronteerd met ouderen die steeds meer complexe zorg nodig hebben. Ouderen die 'lijden' aan multiple pathologie. Ouderen mankeren steeds meer en hebben steeds meer en steeds meer ingewikkelde zorg nodig.

Daarmee zijn de werkzaamheden van de verzorgende ingrijpend veranderd. Verzorgenden hebben steeds meer verzorgende taken, taken die meer ingewikkelde verzorgende en omgangskundige handelingen vragen. De verzorgenden komen om in het werk (zie ook het boekje 'wie zorgt er straks voor mij?' ISBN 978-90-5740-078-0).

Daarnaast zien we steeds meer nieuwe zaken in de ouderenzorg. Was de ouderenzorg in het verleden in de verzorgings- en verpleeghuizen vooral gericht op de 'care' (het puur verzorgen), momenteel zien we ook die care veranderen. Er zijn ontwikkelingen op het gebied van wonen: in verpleeghuizen zijn eenpersoonskamers gebruikelijk, steeds meer aandacht is er voor het welzijn van de ouderen, zowel in verzorgings- als in verpleeghuizen; kleinschalig wonen voor dementerende ouderen komt op.

En wat te denken van al die actoren in de ouderenzorg. Het gaat al lang niet meer alleen om verzorgenden. Ook andere professionals, zoals helpenden zorg en welzijn, medewerkers maatschappelijke zorg, maar ook niet-professionals als mantelzorgers en vrijwilligers hebben in groten getale hun intrede in de ouderenzorg gedaan. Echter de verzorgende blijft de spil in het werk. En de verzorgenden voelen zich steeds meer belast, zo niet overbelast. Verzorgenden komen steeds minder aan verzorgen toe. Wil men verzorgenden laten verzorgen, dus steeds meer laten richten op hun kernactiviteiten, dan zullen bepaalde zaken uit hun handen genomen moeten worden. De verzorgende is bij uitstek degene die met de oudere mens werkt, verzorgend en omgangskundig.

Door die toenemende complexiteit wordt het hoog tijd dat er een andersoortige verzorgende in de ouderenzorg zijn intrede doet. En dat is niet de verpleegkundige. Immers de verpleegkundige is gericht op de cure, op het genezen van de patiënt, de verzorgende is gericht op het welzijn van de oudere die in een gezondheidsinstelling is opgenomen. Je ziet de eerste signalen in deze. Sinds een aantal jaren bestaat de EVV-er (de eerst verantwoordelijke verzorgende). Deze verzorgende heeft

de verantwoordelijkheid voor aan aantal (meestal ongeveer 10) ouderen. Deze verzorgende coördineert alle activiteiten die nodig zijn voor de optimale zorg van de patiënt. Er is ook een opleiding voor deze functie.

Wanneer je naar al die ontwikkelingen kijkt, de grotere complexiteit van de zorg voor ouderen die in verzorgings- en verpleeghuizen zijn opgenomen, en het grote aantal actoren dat bij de zorg van ouderen betrokken is, dan zal duidelijk zijn dat er in de ouderenzorg, en niet alleen in de verzorgings- en verpleeghuizen, maar ook in de thuiszorg, behoefte is aan een verzorgende die niet alleen met de dagelijkse zorg voor de patiënt bezig is, maar die overzicht heeft over die totale zorg. Een verzorgende-plus die alle zorgactiviteiten coördineert; die de regie voert over al die activiteiten; die de overige actoren professioneel ondersteunt. Kortom een verzorgende op niveau 4, een middenkaderfunctionaris in de ouderenzorg.

Binnen de ouderenzorg zal men zich hard moeten maken om een nieuwe functie te scheppen, die van verzorgende niveau 4. En daar hoort ook een eigen opleiding bij. Die functie die gekenmerkt wordt door de coördinatie van alle zorgactiviteiten die in de ouderenzorg nodig zijn. Het gaat daarbij niet alleen om verzorgende activiteiten, maar ook (steeds meer) om welzijnsactiviteiten. Zorg voor ouderen is niet meer alleen lichamelijke zorg, maar steeds meer psychische en sociale zorg. Al die specifieke zorgactiviteiten vragen een nieuwe verzorgende, een verzorgende waar de coördinatie van zorgactiviteiten samenkomt. En dat is de verzorgende niveau 4.

Kortom investeer niet meer in brancheopleidingen zoals de EVV, maar investeer in een nieuwe functie en een nieuwe opleiding, die van verzorgende niveau 4. De verzorgende niveau 4 zal de centrale spil worden in de toekomstige ouderenzorg. De ouderen van de toekomst die aangewezen zijn op de zorg in de institutionele zorginstellingen hebben baat bij die nieuwe functionaris. Zo zal de ouderenzorg nog meer geprofessionaliseerd worden. Met een verzorgende op niveau die 'zorgactiviteiten' centraal stelt en weet wat de oudere nodig heeft om de laatste jaren van zijn leven zinvol en betekenisvol te kunnen doorbrengen.

Ad de Jongh